

Projekteringsanvisning

Tillgänglighet

Inom- och utomhus

FÖR PROJEKTÖRER OCH ENTREPRENÖRER
UTGÅVA 12
28 MARS 2017
6 SIDOR

Läs detta först – viktig information

För att skapa bestående värden i SISAB:s fastigheter ska projekteringsanvisningarna alltid användas.

SISAB:s projekteringsanvisningar är till för att klarlägga de krav som bolaget ställer som komplement till myndighetskrav och branschregler vid om- och nybyggnation samt i förvaltning. PBL, BBR, AFS och AMA med RA m.m. gäller alltid.

Vilka delar av projekteringsanvisningarna som ska ingå beror av projektets anläggningsdelar och omfattning. Detta klargörs i tillämpliga delar i varje projekt av den på SISAB som har projektansvar, det vill säga projektansvarig eller förvaltare. Den som har ansvar för projektet är också ansvarig för att projekteringsanvisningarna följs.

Genom att använda SISAB:s projekteringsanvisningar bidrar man till att skapa värde för en långsiktig fastighetsförvaltning. För att tillsammans även kunna förbättra och utveckla projekteringsanvisningarna ska projekten leverera avsteg och synpunkter. Använd formuläret som finns på SISAB:s hemsida för avsteg och synpunkter.

Alla avsteg från projekteringsanvisningarna ska beslutas av SISAB:s projektansvarig i samråd med SISAB:s ansvarige för respektive anvisning.

SISAB arbetar med ständiga förbättringar ur ett hållbarhetsperspektiv för att minska miljöbelastningen och erbjuda stadens skolor och förskolor sunda lärmiljöer.

Miljö- och fuktkrav är inarbetade i respektive anvisning. Projekteringsanvisning Miljö och Projekteringsanvisning Fuktsäkerhet anger dessutom övergripande miljö- och fuktkrav. SISAB ställer särskilda krav på miljökontroll och dokumentation av produkter, vilket hanteras med hjälp av Byggvarubedömningen (BVB). Använd den manual som finns på SISAB:s hemsida.

Vid nyproduktion ska byggnaderna miljöcertifieras, i systemet Miljöbyggnad, nivå Silver. SISAB:s projekteringsanvisningar gäller parallellt med Miljöbyggnads krav. I de fall SISAB ställer högre eller andra krav än systemet Miljöbyggnad är det SISAB:s krav som gäller.

Projektavdelningen, enheten för Projektutveckling, är ansvarig för att SISAB:s projekteringsanvisningar utvärderas och uppdateras.

Innehåll

Inledning	1
Syfte	2
Att tänka på	2
Miljöbyggnad	3
Nybyggnad	4
Om- och tillbyggnad	4
Hjälpmedel	4
Diskriminering	6

Senaste revidering markeras med vertikal linje i vänstermarginalen.

Inledning

Vi ser och tror på en utveckling där alla anställda på SISAB, såväl som externa samarbetspartners, arbetar utifrån SISAB:s gemensamma värdegrunder. Dessa är engagemang, affärsmässighet och ansvar. Vår ambition är vidare att de beslut vi fattar om förändringar av våra fastigheter ska utgå ifrån investeringarnas livstidskostnader.

SISAB har som ett komplement till dessa projekteringsanvisningar utarbetat Goda exempel. SISAB:s Goda exempel är en serie dokument som lyfter fram rekommenderade lösningar, rutiner och arbetssätt.

SISAB har för avsikt att tillgodose tillgängligheten i sina skolor och förskolor. SISAB:s mål är att följa lagstiftning avseende tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga enl. BBR, HIN och ALM.

Nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga definieras i BBR 3:111 och dimensionerande mått för rullstol definieras i BBR 3:112. BBR 3:1 gäller alltid alla byggnader och tomter, utom 3:146, 147, 148 som enbart gäller bostäder. För ändring av byggnad – ombyggnad – anger 1:22 krav på varsamhet och förbud mot förvanskning och regler för anpassning till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning. De preciseras under BBR 3:5 också avseende tomter. Viktiga krav för tillgänglighet och användbarhet på tomt framgår också av BBR 8:232 ”trappor, ramper och balkonger” och BBR 8:9 ”Skydd mot olyckor på tomter”.

Denna projekteringsanvisning är styrande för tillgängligheten men övriga projekteringsanvisningar som är aktuella i tillgänglighetsfrågor är Akustik, Bygg, Mark, El-telesystem, Transportsystem (hissar m.m.) och Brandskydd. Andra faktorer som frångänglighet, säkerhet, ventilation material- och växtval m.m. påverkar också tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar.

Syfte

Denna projekteringsanvisning för tillgänglighet ska ligga till grund för projektering vid om- till- och nybyggnation samt skolgårdar i SISAB:s fastigheter. Den gäller även för entreprenörer som arbetar åt SISAB.

SISAB:s skolor och förskolor ska erbjuda en tillgänglig och inkluderande miljö för de som vistas där.

Att tänka på

- Vid frågor eller funderingar finns anvisningsansvarig till hjälp.

Ansvarig för denna projekteringsanvisning är Anni Björkskog.

Kontaktuppgifter

Namn: Anni Björkskog

E-post: anne-maj.bjorkskog@sisab.se

Telefon: 08-508 462 85

Miljöbyggnad

SISAB certifierar all nyproduktion enligt Sweden Green Building Council:s system Miljöbyggnad, totalbetyg SILVER. I vissa fall innebär Miljöbyggnads kriterier nya eller högre krav jämfört med SISAB:s anvisningar. T.ex. kan det ställas särskilda krav på beräkning och uppföljning. Kraven beror på vilken nivå (BRONS, SILVER, GULD) som valts för respektive indikator och vilken kriterieversion man arbetar med. Mer information om Miljöbyggnads kriterier och indikatorer finns på SGBC:s hemsida.

Den indikator i Miljöbyggnad som främst påverkar tillgänglighet är:

5: Ljudklass (SILVER)

SISAB:s betygsverktyg anger indikatorbetyg enligt parenteserna ovan. Se även SISAB:s Goda exempel *Miljöbyggnad på SISAB*.

Nybyggnad

Vid nybyggnad av skolor och förskolor ska arbetet med tillgänglighet följa BBR. För publika delar ska handboken BYGG IKAPP, 6 utgåvan, från Svensk Byggtjänst användas som vägledning.

På Myndigheten för Delaktighets hemsida finns checklistor som kan användas för tillgänglighet. Kan användas vid ny- om- och tillbyggnad.

Om- och tillbyggnad

Vid tillbyggnad av skolor och förskolor gäller BBR för nybyggnad. Det gäller också vid ombyggnad av skolor och förskolor men med de anpassningar som anges i BBR 1:22 och 3.5. Enkelt avhjälpa hinder ska undanröjas eller minska enligt HIN.

Hjälpmedel

Enkelt avhjälpna hinder - HIN 3

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Det är retroaktiva krav, d.v.s. viss tillgänglighet för funktionshindrade krävs även i utrymmen och platser där fastighetsägaren inte planerar ombyggnad eller tillbyggnad av andra skäl. Vid alla om- och tillbyggnader gäller att de enkelt avhjälpna hinder som finns där ska undanröjas eller minskas enligt HIN. De återfinns i åtgärdsprogram för tillgänglighet för alla befintliga skolbyggnader.

Tillgänglighet till gemensamma platser - ALM 3

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på gemensamma platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader. De anger vissa högre nivåer än BBR för dessa platser. De är inte bindande för skoltomter (de utgör inte allmän plats) enbart BBR är bindande, men SISAB har antagit ALMs föreskrifter och råd för tillgänglighet på tomt från skolgårdsingångar och parkerings- och angöringsplatser fram till entréer som ska vara tillgängliga enligt BBR.

De lokaler och markutrymmen i skolor som berörs av HIN och ALM är:

- Angöring, parkering, gångvägar, entréer, passager etc. för att nå lokalerna
- Rektorsexpedition, vaktmästeri, reception eller dylikt
- Aula/samlingssal, matsal, gymnastiksal och omklädningsrum

och eventuellt några klassrum i anslutning till expedition/huvudentré (som hyrs ut till föreningsverksamhet)

De lokaler och markutrymmen i förskolor som berörs av HIN och ALM är

- Besöksentré
- Angöring, parkering, gångvägar för att nå besöksentrén

Goda exempel

SISAB:s Goda exempel *Tillgänglighet Inom- och utomhus* följer stadens och samhällets krav. Fotografierna kan tjäna som goda exempel att tillämpa vid om- och nybyggnad av skolor och förskolor.

Utbildningsförvaltningens nivåer för skolor:

I alla SISAB:s befintliga skolbyggnader finns åtgärdsprogram utarbetade av beställaren, Utbildningsförvaltningen.

Utbildningsförvaltningen har valt att för uppfyllande av byggbestämmelsernas krav på tillgänglighet dela upp kraven i tre olika nivåer i förhållande till gällande lagstiftning:

Nivå 1:

Enkelt avhjälpna hinder i publika lokaler. Dessa definieras som ombyggnadsåtgärder för att anpassa lokaler som expedition, vaktmästeri, aula/samlingssal, idrottslokaler, matsal etc. samt angöring, parkering och gångvägar.

Nivå 2:

Svårare avhjälpna hinder i publika lokaler. De definieras som ombyggnadsåtgärder för att anpassa dessa lokaler och omgivning enligt nivå 1 med tillägget att även hiss och RWC (toalett för rörelsehindrad) och andra svåravhjälpna hinder ingår.

Nivå 3:

Åtgärder för att uppnå tillgänglighet enligt nybyggnadsstandard i samtliga lokaler med beaktande av krav på varsamhet och eventuella förbud mot förvanskning, innefattande hiss och RWC m.m. som nivå 2 samt att individuella anpassningar utifrån behov i respektive skola genomförs.

Förskolor:

För förskolor kan stadsdelarna ställa ytterligare krav än de som ställs i BBR.

["Bilaga 1; Generell byggdelsbeskrivning, typlösningar" i SISAB:s Goda exempel Tillgänglighet Inom- och utomhus beskriver de typlösningar som tagits fram i Utbildningsförvaltningens Tillgänglighetsprojekt kan få anvisningsstatus i projekt](#)

Utbildningsnämnden har beslutat att kommunala skolors publika delar ska göras tillgängliga upp till Utbildningsförvaltningens nivå 2. Arbetet pågår med 15 skolor per år.

SISAB:s Goda exempel *Tillgänglighet inom- och utomhus*

I SISAB:s Goda exempel *Tillgänglighet inom- och utomhus* finns inarbetat lösningar, tankegångar och produktval som grundar sig i det tillgänglighetsprojekt som SISAB och Utbildningsförvaltningen driver tillsammans. Referensen kan läsas som den lägsta nivå som projekteras i publika delar av skolor.

Diskriminering

Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering

Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning införs som en form av diskriminering i diskrimineringslagen. Det nya diskrimineringsförbudet gäller från den 1 januari 2015 inom alla samhällsområden där diskrimineringslagens övriga regler gäller i dag.

Bristande tillgänglighet betyder att en person med funktionsnedsättning missgynnas därför att skäliga tillgänglighetsåtgärder inte gjorts för att personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning. Vilka åtgärder som är skäliga bedöms utifrån bland annat lagens krav på tillgänglighet samt praktiska och ekonomiska förutsättningar.

Det här är av stor betydelse att redan som barn få utvecklas och växa i en inkluderande miljö. Lika viktigt är det att visa på mångfalden i vårt samhälle för att minska fördomar.